

14+

Історія України:

короткий путівник

СТОРИЯ

www.storiya.info

Історія України: короткий путівник

Засновниця читацької онлайн-платформи «Сторія» **Олеся Божко**

Авторка **Тетяна Швидченко**

Головна редакторка **Юлія Журлакова**

Літературна редакторка, авторка рубрики

«Читай і мову вивчай!» **Юлія Гарюнова**

Верстка і дизайн **Віталій Войтуль**

Фото automaster.net.ua, wikipedia.org

Колажі **Аліна Смишляк**

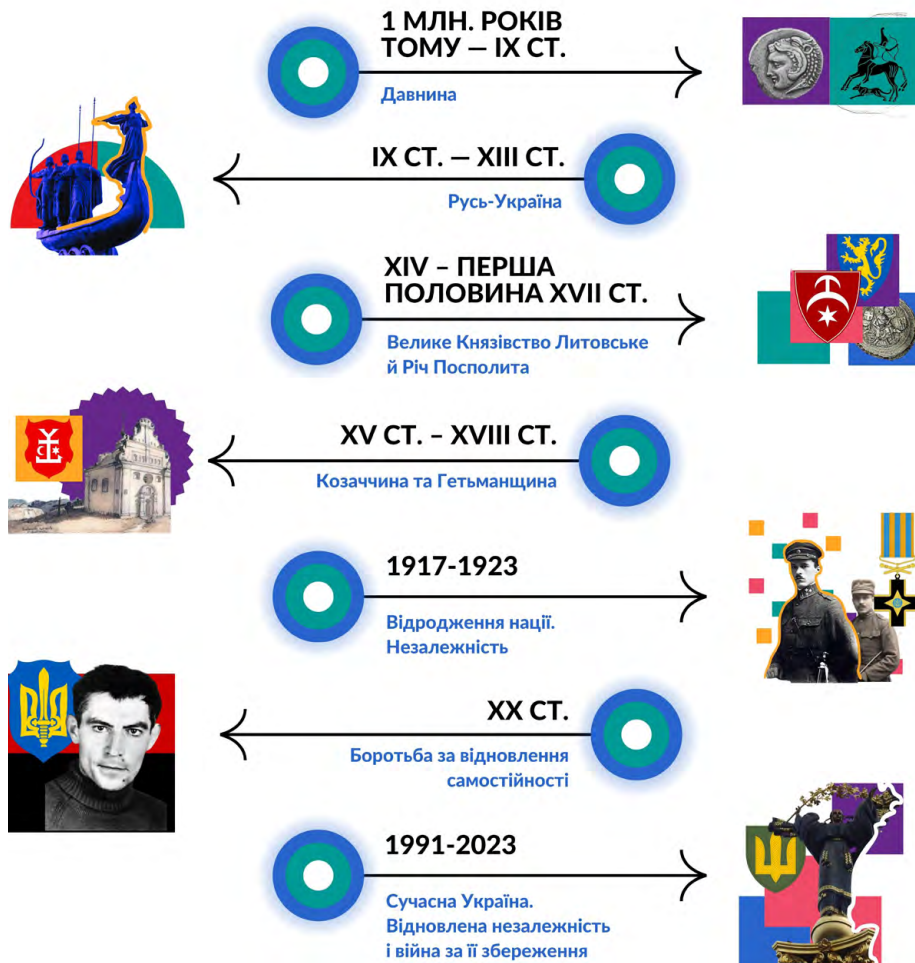
www.storiya.info

Матеріали розроблені ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» за технічної підтримки ООН Жінки в Україні та за фінансування Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги ООН (WPHF). Ця публікація підготовлена за фінансової підтримки Жіночого фонду миру та гуманітарної допомоги Організації Об'єднаних Націй (WPHF), але це не означає, що висловлені в ній погляди та вміст є офіційно схваленими або визнаними з боку Організації Об'єднаних Націй.

Усі зображення, інформація і торговельні марки використовуються як ілюстрації з навчальною метою та не мають рекламного характеру. Усі матеріали, які розміщені на веб-сайті www.storiya.info, а також будь-які інші матеріали, що розповсюджуються за допомогою цього сайту і з цього сайту (зокрема зображення, відеоролики і тексти) належать ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» та захищені авторським правом. Несанкціоноване використання цих матеріалів, повне або часткове копіювання, збереження, зміна і поширення (для будь-яких цілей) без письмової згоди ГО «ПРОСТІР ЗНАНЬ» заборонено. © 2023 «Сторія».

Усе, що відбувалося з твоїм народом, на твоїй землі, вплинуло на те, ким ти є. І яку силу маєш. Сьогодні правда про твій історичний спадок вільна, попри всі спроби ворога приховати чи знищити її. Мандруй лінією часу й пізнавай себе справжнього.

Україна на лінії часу

Та сама сива давнина

(1 млн. років тому – IX ст.)

Залюднювалися українські терени ще з кам'яної доби. Археологи знайшли сліди стоянок первісних людей від Закарпаття й аж до Подніпров'я та Криму.

Близько 5400-2750 років до н.е. існувала на наших землях **трипільська культура** з першими протомістами, красивезною керамікою та розвиненими традиціями землеробства й скотарства.

Трипільська кераміка

Скіфська пектораль

Згодом, тисячі років потому, на півдні відточували бойові навички **кіммерійці**, доки їх не витіснили не менш войовничі **скіфи**.

На узбережжі Чорного моря будували свої міста-держави стародавні **греки**. Тож грецький історик Геродот міг вести історичні репортажі прямо з місця подій, наприклад про те, як на наших землях скіфи перемагали персів.

Кочували в нас і **сармати**, дівчата яких до заміжжя мали обов'язково вбити хоч одного ворога. Потім європейські **готи**, тюркомовні **гуни** та взагалі багацького кого було.

У V столітті на наших сучасних територіях почали розселятися племена **слов'ян**, які стали основою майбутньої Русі.

Усі вони зробили свій внесок у формування сучасної України.

Слов'янська срібна фігурка

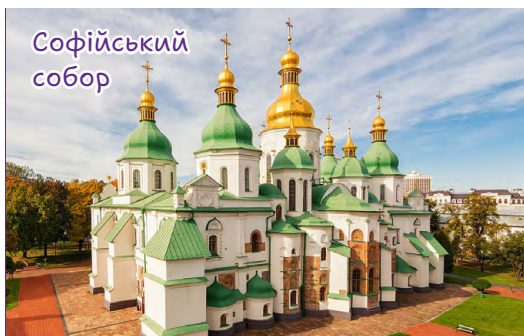
Перша держава – Русь

(IX ст. – XIII ст.)

Перша державність на наших землях постала в період Русі. Тоді з'явилися міста, писемність, монументальна архітектура, формувалися соціальні верстви.

Відтоді в нас стоять християнські церкви та собори: **Софійський** у Києві, **Спасо-Преображенський** у Чернігові, **Успенський** у Каневі... Пам'яток безліч!

Через територію Русі проходив один із найбільших транспортних шляхів **“із варяг у греки”**, від Чорного до Балтійського моря. Прочани та купці мандрували від Константинополя до Піренеїв.

Софійський
собор

Пам'ятник
засновникам Києва

Київ мав налагоджені контакти з Римом. А традиція династичних шлюбів, започаткована Ярославом Мудрим, пов'язала Русь із багатьма монархічними родами Європи.

Столицею Русі був **Київ**, валютою — **гривня**, гербом — **тризуб**.

Київська гривня,
XII-XIII ст.

Фрагмент
Радзивіллівського літопису

Центральні райони Києва досі мають давньоруські назви, наприклад **Поділ** і **Печерськ**. А дітям і нині дають князівські імена: Олег, Святослав, Володимир, Ольга, Ігор, Всеволод, Ростислав, Данило. Цій традиції понад тисячу років.

Сучасна Україна успадкувала відтоді й звичай **самоврядування**. У середньовічних містах проводили **віча** — збори вільних людей. Тому так органічно прижилося в нас Магдебурзьке (німецьке) право, що прийшло в українські міста у XIV ст.

Загалом усі загальноєвропейські тренди того часу розквітали й на давньоукраїнському ґрунті.

Ігор

Ольга

Володимир

Ярослав

Всеволод

У складі об'єднаних держав

(XIV ст. – перша половина XVII ст.)

Через князівські чвари та монгольську навалу Русь занепала. Спадкоємцями стали спершу **Волинсько-Галицьке князівство**, а потім **Велике Князівство Литовське** (ВКЛ).

Більшу частину Великого Князівства Литовського населяли жителі колишньої Русі.

Король Данило
Галицький

Герб Галицько-Волинського князівства

Державні справи велися руською мовою та за правовими традиціями Русі.

Релігійне життя також зберігало зв'язки з минулим: існувала окрема **Київська митрополія**, підпорядкована Константинопольському патріархату.

Герб Острозьких

Оборонна башта Замку князів
Острозьких

У середині XVI століття утворилося Московське царство, що успадкувало деспотію Золотої Орди й почало претендувати на руські землі.

Відповіддю на виклики часу стала **Кревська** унія 1385, а згодом і **Люблінська** унія 1569 — договір про об'єднання Великого Князівства Литовського та Польщі. У кордонах новоутвореної **Речі Посполитої** домовлялися про спільне існування в одній державі польська шляхта, литовські магнати й українські князі.

Руські інтелектуали Речі Посполитої, серед них і рід князів Острозьких, заклали ідею майбутньої української нації.

Костянтин
Острозький

Козацька держава: військова демократія і культурний розвиток (XV ст. – XVIII ст.)

Новою елітою суспільства стало **козацтво**, що заклало базу сучасного поняття «українці». Це була основа, з якої на початку ХХ ст. постала модерна українська держава, велася національно-визвольна боротьба й у 1991 році відновилася українська незалежність.

Богдан Хмельницький очолив нову масштабну й успішну боротьбу за права та вольності козаків у 1648–1657 роках. У ході цієї війни він започаткував творення української держави Військо Запорозьке, що також називають **Гетьманщиною**.

Це була справжня військова демократія з давніми традиціями самоорганізації.

Творці Гетьманщини спиралися на спадок Речі Посполитої. Тоді почала формуватися українська ідентичність, яку продовжували

будувати культурні діячі XIX ст. і яка об'єднувала українців у межах чужих імперій.

Золота доба **козацького бароко** припала на гетьманування Івана Мазепи, який кинув виклик агресивній експансії Московського царства.

Яскравим представником цієї доби є мандрівний філософ Григорій Сковорода, випускник **Києво-Могилянської академії**, що став одним з найвпливовіших мислителів Європи.

У XIX ст. у Центральній Європі відбувалося **національне відродження**, яке тривало й на наших землях. Успереч заборонам та репресіям російського режиму, українці розвивали свою мову та творили власну літературу. Під час довгої антиколоніальної боротьби українська культура збагатилася такими літературними титанами, як Іван Котляревський, Олена Пчілка, Іван Франко, Леся Українка, Ольга Кобилянська та багатьма іншими.

Іван
Котляревський

Тарас
Шевченко

Олена
Пчілка

Іван
Франко

Ольга
Кобилянська

Навіть після знищення росіянами Гетьманщини в межах різних імперій українці відчували себе одним народом та мріяли про свою державу. Мали спільні цінності та спільного поета-пророка Тараса Шевченка.

Відродження нації

(1917 - 1923)

Перша світова війна призвела до розпаду Австро-Угорської та Російської імперій. На їх уламках народилася нова українська державність. Проіснувала вона кілька років у різних формах — **Українська Народна Республіка (УНР), Гетьманат Павла Скоропадського, Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР), знову Українська Народна Республіка** на чолі з Симоном Петлюрою.

У цей час заклалися основи національної незалежності: власна боєздатна армія; свої кордони, визнані світом; парламент і символи влади; державні інституції; гроші.

Герб УНР

У ту добу відкривалися університети та **Українська академія наук**, з'явилися перші креслення київського метро, творили видатні українські митці, письменники й композитори. Зокрема відомим на увесь світ стає **«Щедрик»** Миколи Леонтовича.

Старшини Галицької армії, 1918

Чорний Запорожець біля міської думи у м. Київ, 31 серпня 1919 року (реконструкція Богдана Піргача)

Саме в той час здійснилася давня українська мрія про об'єднання народу — 22 січня 1919 року відбувся **Акт злуки УНР із ЗУНР**.

Тоді, як і тепер, нашу державу намагалися зруйнувати росіяни. На тлі російської громадянської війни утворилося два угруповання, які боролися за владу в Москві. **Білогвардійці**, що хотіли відновити стару імперію, та **більшовики**, що мали намір створити комуністичну. І ті, й інші однаково прагнули захопити Україну та йшли на нас війною.

Століття тому світ не надав українцям такої підтримки, як сьогодні, а наша державність була занадто молодою, щоб утриматися. Український народ потрапив під тривалу та криваву **російсько-радянську окупацію**. Багато хто опинився у вимушеній еміграції, утворивши численну світову **українську діаспору**.

Відзнака "Залізний хрест за зимовий похід і бої" Армії УНР

Боро́дба за відновлення незалежності

(XX ст.)

Після падіння української держави землі нашого народу знову розшматували. Почався довгий шлях до відновлення незалежності.

Перед **Другою світовою війною** більша частина українців пережила жорстокі **репресії, розстріли, заслання, штучний голод 1921–1923** та **Голодомор-геноцид 1932–1933**, коли загинули мільйони людей. Увесь цей час тривали повстання, але тоді російсько-радянський режим був занадто сильним.

Український опір тривав і закордоном. У 1929 році Євген Коновалець створив **Організацію Українських Націоналістів** (ОУН), її головною метою було проголошення Української соборної самостійної держави. Під "соборною" мається на увазі цілісна і єдина держава з власною недоторканною територією і спільними національними цінностями.

У 1939 році воїни **"Карпатської Січі"** самовіддано

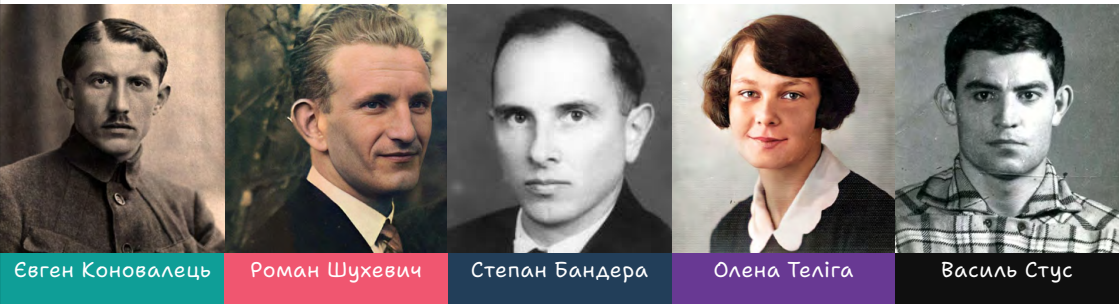
Герб ОУН

боронили **Карпатську Україну** від угорців.

А в червні 1941 року під проводом Степана Бандери у Львові було проголошено **Акт відновлення Української Держави**.

Ці спроби розбивалися об невдалі обставини та потужну протидію ворогів. Російська агентура стежила за українськими провідниками по всьому світу. Симона Петлюру вбили в Парижі, Євгена Коновальця в Роттердамі, Степана Бандеру в Мюнхені.

Євген Коновалець

Роман Шухевич

Степан Бандера

Олена Теліга

Василь Стус

Проте в Другу світову українцям вдалося створити єдину у світі армію, яка воювала за незалежну Україну одночасно проти нацистів та комуністів. Найвідоміший її командир Роман Шухевич. **Українська Повстанська Армія (УПА)** діяла в 1940-60-х роках під політичним керівництвом **ОУН** та Степана Бандери.

Культурна боротьба також тривала, її вели тисячі митців і вчених таких, як — В'ячеслав Липинський, Дмитро Донцов, Євген Маланюк, Олена Теліга, Василь Стус.

Завдяки важкій праці українців по всьому світу та опору в окупаціях наша ідентичність була збережена й дала змогу відродити власну державу на початку 1990-х.

Сучасна Україна

(1991 - донині)

24 серпня 1991 року стартував новий етап нашої історії. **Відновлення незалежності**, рух до виходу із зони російського впливу та повернення в європейську спільноту — це все почалося більше тридцяти років тому й триває зараз.

Помаранчева революція 2004 року відбулася під час спроби росії збільшити свій вплив на Україну. Проте справжні зміни почалися через десять років, під час **Революції Гідності**, або Євромайдану.

Восени 2013 року українці зрозуміли, що дружба з росією знову веде до диктатури та втрати суверенітету. **Майдан Незалежності** в Києві та центральні площі українських міст стали спільним майданчиком боротьби за демократичні цінності й державну незалежність. **Герої Небесної Сотні** віддали життя, відстоюючи права й свободи людини та гідне для нас майбутнє.

У лютому 2014 року **російські війська** захопили **Крим**, переслідуючи всіх, хто підтримував Україну. На початку весни росіяни почали **війну на сході України**.

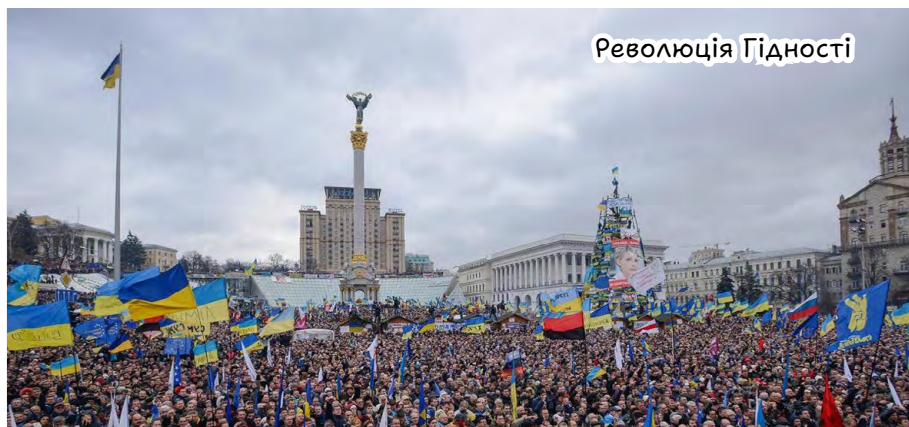
Наші захисники роками утримували російський наступ у межах Донецької та Луганської областей.

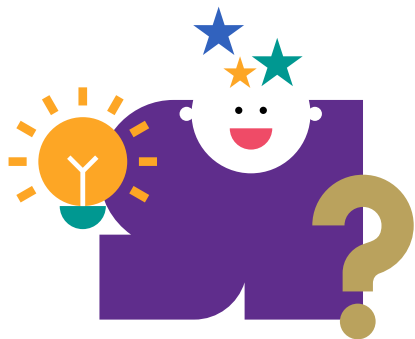
Завдяки цьому більша частина України могла жити спокійним життям та рухатися до великих змін.

Розбудова та зміцнення **Збройних сил України**, розвиток **громадянського суспільства**, створення європейських інституцій, можливість вільно подорожувати світом, укріплення **національної ідентичності**, відхід від окупаційного минулого — це все надбання, за які ми платимо найвищу ціну.

Коли росіяни зрозуміли, що гібридної агресії недостатньо для завоювання України, пішли на нас великою війною. **24 лютого 2022 року** почалася **наймасштабніша війна в Європі після Другої світової**. Українці здивували світ і стали прикладом для міжнародної демократичної спільноти.

Сучасна Україна — спадкоємиця тисячолітньої історії та давньої культури, з яких постала українська нація. Ми проходили довгі важкі випробування боротьбою за свою волю та свободу. І цього разу **переможемо** остаточно!

НАД ЧИМ ПОМІРКУВАТИ

?

З яких часів бере початок наша історія?
Наведи приклади традицій української державності.

?

Як розвивалися демократичні цінності
в українському суспільстві на різних етапах історії?

?

Які, на твою думку, найбільші здобутки українців
протягом нашої історії? А втрати й помилки?

ЧИТАЙ
І МОВУ ВИВЧАЙ!

Де ставити дефіс у складних словах?

У цьому тексті ти дізнався/дізналася про важливі віхи історії свого народу. Звичайно, трапалося багато складних понять, зокрема й у їхньому написанні. Наприклад, часто виникають питання з написанням прикметника **“національно-визвольний”**. Чому ми маємо писати його з дефісом? У цьому випадку все залежить від **мотивації написання слова**:

1

Якщо слово утворюється від двох слів, що становлять **сполучення головного й залежного слова**, то його треба писати РАЗОМ: **загальний для нації — загальнонаціональний, східні слов'яни — східнослов'янський**.

2

Якщо поняття утворилося **від двох незалежних за змістом слів**, то при написанні використовуємо ДЕФІС **нація й визволення — національно-визвольний, навчання й виховання — навчально-виховний**.

На місці пропусків, де потрібно, **постав** дефіс
або **з'єднай** частини слова.

Культурно історичний

готельно ресторанний

фізико математичний

смагляво лиций

теоретико аналітичний

високо вольтний

Тепер ти знаєш більше про правопис
складних слів в українській мові!

Для твоїх геніальних думок

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

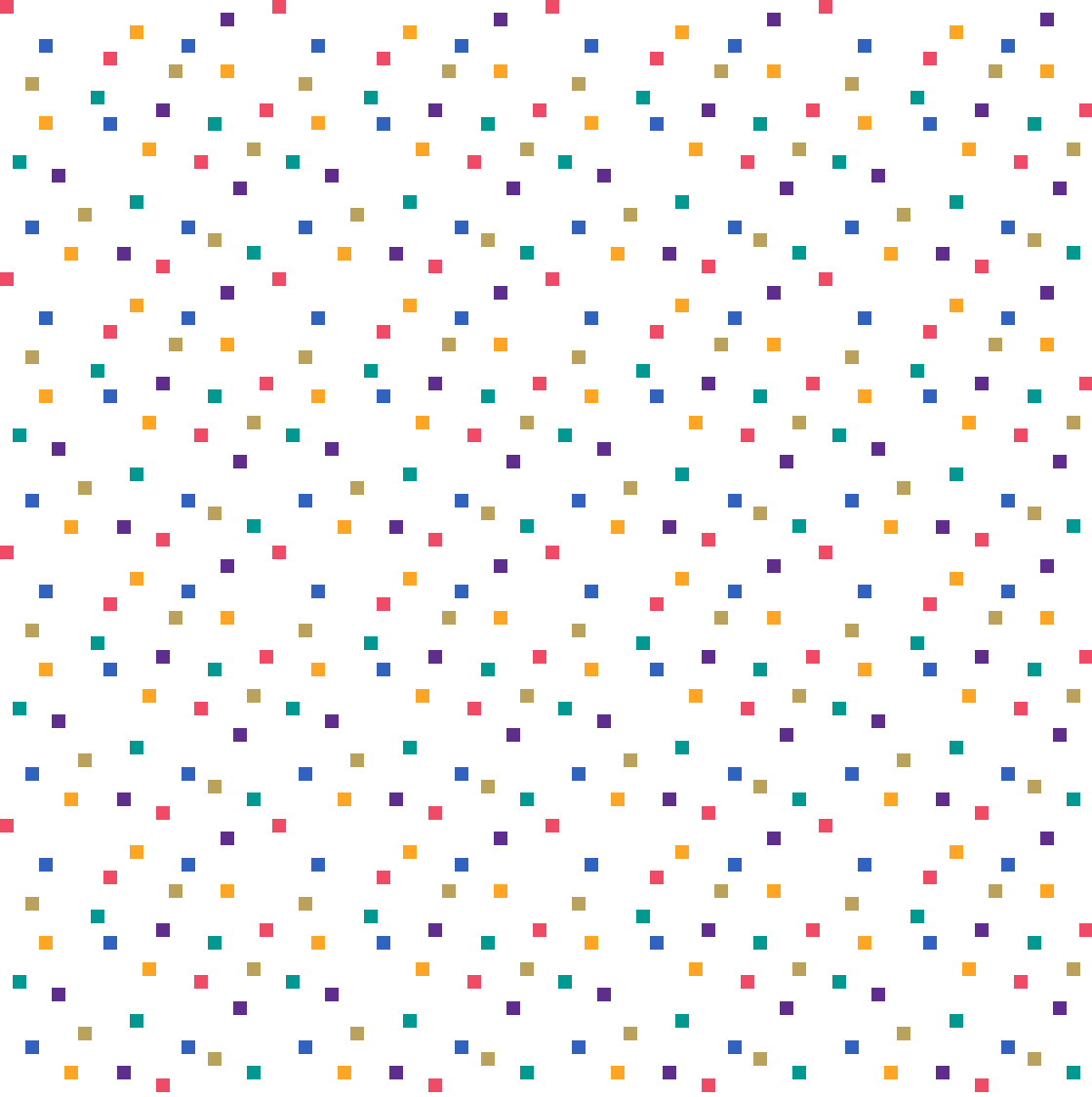
Для твоїх геніальних думок

A series of horizontal dotted lines for writing, consisting of 18 lines.

Для твоїх геніальних думок

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page.

www.storiya.info

© 2023 «Сторія»